

In augustus 2010 opende de nieuwe kliniek

Sfeerimpressie van de kliniek

voor Landbouwhuisdieren van de Faculteit

Landbouwhuisdieren van

Diergeneeskunde haar deuren. In deze kliniek

de Faculteit Diergeneeskunde¹

worden runderen, geiten, schapen, varkens en

Tijmen den Ouden

OPERATIONEEL MANAGER KLINIEK LANDBOUWHUISDIEREN

t.g.denouden@uu.nl

pluimvee gehuisvest voor onderwijs en onderzoek.

Dit verhaal geeft een impressie van de dagelijkse

gang van zaken in de kliniek.

HET IS FLINK DRUK in de nieuwe kliniek in Utrecht, overal lopen groepjes studenten in witte kledij, met een stethoscoop om hun nek. Een groep laatstejaars maakt samen met een docent zijn ochtendronde langs de koeien. Onder begeleiding van een veterinaire zijn zij gedurende twee weken verantwoordelijk voor de veterinaire zorg van alle dieren in de kliniek.

Voor het geven van onderwijs moet uiteraard vooraf toestemming gevraagd worden aan de Dierenexperimentencommissie. Als toestemming wordt verleend, worden er uitgebreide dossiers bijgehouden met daarin de duur en de aard van het onderwijs, de eventuele behandelingen en hoeveel personen er aan het onderwijs meededen. Als bijvoorbeeld zes studenten allemaal een koe rectaal onderzoeken of proberen een bloedmonster uit de staart te nemen, wordt dat in het (digitale)welzijnsdagboek gezet. Alle dieren die gehuisvest worden in deze kliniek zijn proefdieren.

“Kijk, als je hier je vinger in dat gleufje legt en je houdt dan de naald zo...” Een groep studenten kijkt aandachtig toe als een dierenarts uitlegt hoe je bij een koe een bloedmonster neemt. Het is iets dat veehouders op hun bedrijven al ontelbare malen gezien hebben: staart omhoog, naald in de ader, het buisje stroomt vol en hup, de volgende koe is aan de beurt. Fluitje van een cent. Of toch niet? Het is duidelijk een werkje dat heel wat oefening vergt. De studenten, die nog niet de handigheid hebben van een ervaren dierenarts, steken de naald regelma-

¹ Dit verhaal is in mei 2010 in het weekblad *Boerderij* gepubliceerd (en voor Biotechniek herschreven).

tig mis. Na een paar mislukte pogingen, zit het buisje eindelijk vol bloed. Tijd voor een evaluatie. "Jongens, wat ging hier fout?" vraagt de dierenarts aan de overige studenten. Eén van hen verbetert hem: "Nee, u moet zeggen: wat kon er beter?" Gelach alom, ook bij de lesgevende dierenarts. Elders staan vier studenten bij een bak met daarin de baarmoeder van een koe. Bij dit onderwijs is slachthuismateriaal een mooie aanvulling op het levende dier. Er zit nog een kalfje in en door middel van een echo proberen ze dat zichtbaar te maken. Het moeilijkst is nog om de zwart-wit beelden te interpreteren. "Wat zien we hier eigenlijk?" vraagt één van de studenten zich hardop af. "Een neus? Of nee, toch een oog." Ze besluiten het beeld live te bekijken en snijden de baarmoeder open. Een kalfje zo groot als een cavia komt tevoorschijn. Mooi roze, met gele punten op de klauwtjes. Alle vier zijn ze er even stil van. "Een stiertje. En helemaal puntgaaf", zegt één van hen. Tegenover de echoruimte staan twee kalveren die hoesten. Twee studenten onderzoeken wat er precies aan de hand is. De longen worden beluisterd, de luchtpijp bevoeld, de hartslag gemeten.

De situatie is niet representatief voor een echt boerenbedrijf, daar moeten dierenartsen onder heel wat primitievere omstandigheden hun patiënten onderzoeken. De studenten, die er al heel wat praktijkstages op hebben zitten, weten dat maar al te goed. "Juist daarom maken we hier wel gebruik van de faciliteiten", zeggen ze. Die faciliteiten zijn tiptop in orde. Er is veel ruimte, er zijn verschillende behandelboxen, overal staan goedgevulde kastjes met doosjes rubberhandschoenen, naalden, bloedbuisjes en alles wat maar nodig zou kunnen zijn. En alles is brandschoon. Men is erg trots op dit nieuwe gebouw en daarom doet iedereen er ook veel aan om de nieuwe uitstraling te behouden. Zo worden alle gangen en vloeren elke avond helemaal schoongemaakt.

IN EEN ANDERE RUIMTE zijn twee studenten bezig met het echoën van koeien. Het karretje met daarop de apparatuur is keurig afgeplakt met plastic om eventuele mest- en urinespetters tegen te houden. Deze dieren ondergaan het onderzoek gedurende twee weken één keer per dag. Daarna krijgen de dieren twee weken rust, omdat anders hun welzijn teveel geschaad zou worden. De veestapel van de kliniek is een ratjetoe. Het zijn veelal koeien waar veehouders niet veel meer mee kunnen en die op advies van hun dierenarts worden aangeboden aan de kliniek. Kreupele koeien, een koe met een gemummificeerd kalf, een koe met een lebmaagdislocatie, een hartprobleem, noem maar op. De dierenartsen van de kliniek bepalen of er van zo'n aangeboden koe genoeg te leren is. Zo ja, dan wordt het dier aangekocht. Als dieren na behandeling opknappen, gaan ze niet meer terug naar de veehouder. In principe is de universiteit en eventueel de slachterij, hun eindstation.

Overigens worden ook kerngezonde dieren aangekocht voor onderwijs, meestal hoogdrachtige koeien. Alle kalveren van deze koeien worden hier geboren met een keizersnee, of dat nou nodig is of niet. Zo leren de studenten hoe een dergelijk operatie uitgevoerd moet worden. Een hoogdrachtige koe wordt nauwlettend in de gaten gehouden: de hormoonwaarden in haar bloed worden gevolgd en er hangt een webcam in de stal om het afkalfmoment niet te missen. Een gemiste keizersnede is niet alleen duur, maar zorgt er ook voor dat het totaal aantal gebruikte proefdieren in een jaar onnodig stijgt. Studenten leren tijdens hun coschappen op de universiteit twee operaties: een keizersnee en een zogenoemde laparatomie: een operatie waarbij de buikholte wordt geopend en de ingewanden worden bekeken. Andere operaties leren ze tijdens hun stages en wat ze daar niet tegenkwamen, leren ze uiteindelijk zelf, in de praktijk.

DE FACULTEIT IS EEN ENORM KOSTBAAR OPLEIDINGSINSTITUUT. Een groot deel van het benodigde budget komt van het Ministerie van Onderwijs. Een andere inkomstenbron vormen andere instellingen die in samenwerking met de universiteit een onderzoek doen. Zo loopt er bijvoorbeeld een onderzoek naar een vaccin tegen *Staphylococcus aureus*, een van de verwekkers van mastitis. Buiten, in de loopstal zijn twee studentes bezig om van deze onderzoekskoeien

bloedmonsters te verzamelen. Ze meten meteen ook de lichaamstemperatuur op en bekijken de oogslimvliezen. Dat doet men voor dit onderzoek twee keer in de week. De universiteit heeft ook twee stieren. Ze zijn met hun twee jaar nog erg jong en de proefdierversorgers proberen ze te leren hoe ze op een fantoom moeten springen. Het op te vangen sperma wordt door studenten bekeken en onderzocht. Maar de stieren moeten niets hebben van de nepkoe. Er zit niks anders op dan er een echte koe bij te halen. "Neem Veldhuizen maar", zegt een van de proefdierversorgers. Koeien worden hier aangeduid met de naam van hun voormalige eigenaar. Veldhuizen is een kasteel van een koe. Ze is drie jaar geleden aangekocht met een hartafwijking en kent inmiddels het klappen van de zweep. Ze blijft onder alle omstandigheden rustig. "Een ideale onderwijskoe", zegt een van de dierversorgers. De twee stieren zijn erg gecharmeerd van Veldhuizen en doen in no-time wat er van ze verwacht wordt.

Een eindje verderop wordt een koe op een laadbak getakeld. Ze is zojuist geuthana-seerd. De proefdierversorgers gaan respectvol te werk. Als de koe goed ligt, spreiden ze zorgvuldig een groot blauw zeil over haar heen. "Ze gaat zo naar de afdeling pathologie en om daar te komen moeten we een eindje over het universiteitsterrein rijden. Dat is openbare weg, en daarom gaan we discreet te werk. Je gaat niet zomaar met een dode koe over straat." Bij Pathologie zal men de koe opensnijden om te bekijken wat ze precies mankeerde. Ook hier kunnen studenten veel van leren. Elk dier, dood of levend, heeft zo zijn waarde voor het onderwijs.

